

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadványban átvéve:
 Egy évre 18 kor.
 Folyóévre 6 .
 Kétféle kötetben átvéve:
 Egy évre 20 kor.
 Folyóévre 8 .
 Tízéves postán szállítva:
 Egy évre 24 kor.
 Folyóévre 8 .

TISZÁNTUL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelent minden nap a hetű és
 heteg utáni napok kivételével
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 5.
 A szerkesztőség kérésre viszmádkozik
 vagy megvásárolja az újságot.
 Hirdetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Helyes cím: Nagyvárad, Apáczai-utca 5. sz. 112.

NAGYVÁRAD július 18.

A mi szocziálistikusunk.

Az ördögöt festették hajdan a falra; ma a szocziálistikus ez a nem éppen irigylendő szerep.

Hol itt bukkan fel, hol ott. A városi falakon úgy fest, mint iparosok állandó lázongása, a falvak bogár hátú házikói falán pedig Dózsa, Hóra és Kloska utódait jelenteli meg az irigylésre méltóan élénk fantázia.

A valóságot csak az látja, a ki nem ijed meg a falra mázolt képtől, hanem bemegy az ajtón s megnézi, hol mi lakozik?

A városi kép valamennyire még csak megközelíti az igazságot. De csak valamennyire! Nem annyira lázongások vannak itt, mint inkább lázítók, a kik egyéb megélhetési mód hijján így jutnak keresethez, lakáshoz és ellátáshoz. Igen jó orvosság volna ellene, ha a főkolompások többször kapnák meg ezt a lakást és ellátást a királyi ügyészség fogházától, akkor hamarosan tisztességesebb kereset után néznének.

A nemzetközi népbolondítók nélkül a munkaadók és munkások közt fel-felmerülő viszályokat könnyen el lehetne intézni s akkor nem volna állandó a szocziális kérdés is. Hja, de erre a kérdésre soknak szüksége van, mert különben ama

kérdésre követelne feleletet az emberiség: egyék-e az, a ki nem dolgozik? Ez pedig a bolondgomba-kufároknak kellemetlen kérdés.

A falusi szocziálistikus, legalább erre felé Biharban, egyszerűen mese.

Vannak szocziálistáink, de nincs szocziálistikusunk.

A szocziálistáink egyszerűen egy új szót tanultak, a melyet eddig nem hallottak. Eddig arra volt büszke, hogy ő földmives, most arra, hogy szocziálista. Égyébként ha el volt keseredve, épp úgy szidta az »urakat,« mint szidja most s ha jól van lakva, épp oly elégedett a »szocziálista,« mint volt a földmives.

Arról, hogy mit jelent az a szó: »szocziálistikus, szocziálista,« fogalma nincs egynek sem. Egyik oláh szocziálistával beszéltem s megkérdeztem, miért lett ő szocziálista?

— Csak azért, mert azt hittem, így jobb lesz. Az a nagyorru ur mondta Váradról, hogy így jobb lesz.

— Hát aztán mi lesz jobb? hogy lesz jobb?

— Azt nem tudom.

Persze, ha *jobb lesz*, akkor érdemes szocziálistának lenni. Mert akármennyire elzárt hegyek közt élnek, a mi oláh népünket is kezdi megérinteni a modern haladás lehelle. Ez pedig kellemetlen lehellet, mert kettőzött munkára serkenti azt is, a ki eddig dolgozott, hát még

mit érezhet az, ki eddig földkarczolásból kapott málét, a kecske mellett bagózott s teje, sajtja volt, most pedig buzáért, gyümölcsért, zöldségért kelljen neki — dolgoznia! Kellemetlen érzés lehet, olyasforma, mint a kis gyereké, a kit először visznek fel az iskolába s kézzel-lábbal tiltakozik a tanulás, a munka ellen.

És azért senki sem akar az iskolakerülésből szocziális kérdést csinálni, de a dologkerülés — hja, ez megint más! Az iskolakerülésen tustünk, de a dologkerülésben jól esik holtig benne lenni, tegyük hát rá a szocziális kérdés szépség flastromát.

Igy aztán szokássá lett, odakint mindenfelé szocziálistákat látni. Ha az oláh nem akar többet dolgozni, hogy többet és jobbat egyék: szocziálista. Ha a magyar község nem hagyja, hogy a református lelkész elvegye a legelvetési jogát: szocziálista. Mindenfelé szocziálistát látnak s egy-egy élénk fantázióju ur neki vágja a kisértő rémképnek a tintás üveg-jét. Ott marad a paczni, egy fekete czikk, de a kisértet eloszlik, mint a buborék.

Nagyon jó köpenyegnek bizonynyal az a bizonyos szocziálistikus. Elfér alatta a téllenség, de egyesek tulkapása is.

A helyett, hogy unalomig festegetjük a szocziálistikus a falra, jobb lesz bevágni az utját előre. Neveljük a népet, a hol kell, munkára, de aztán ne is vegye el tőle senki a magát!

„TISZÁNTUL“ TÁRCZÁJA.

A bögre.

Írta: Lyka Károly.

Nem tudjuk, miforma lehetett az őseim, bár koponyáját és kétét teméntelen mennyiségben ássák ki a tudósok. A lelkét azonban nem lehetett eddig sehonnán napvilágra szállítani, holott az ember lélek nélkül igen csonka. Mit érzett vajjon őseim egyike ez előtt negyvenötvenezer esztendővel, amikor népes családja körében köbicskával szeletelte föl a masztodonsonkát? Erről óvatosan hallgat Ranke és Klaatsch, mert e tárgy könnyen költői fecsegésbe csalogathatná az egzakt tudományt. E kapacitásokkal szemben talán nincs helyén a téma feszegetése, bár izgatón érdekes. Bizonyos körülmények azonban lehetővé teszik, hogy ezen a tudomány számára összeférhetetlen helyen leírjuk néhány idevágó tapasztalatunkat.

Több őseimmel találkoztam ugyanis az utóbbi években. S tőlük tudtam meg azt, amit a szakemberek eddig rejtélynek nyilvánítottak.

Nem is egyenest tőlük, hanem a munkájuktól. Van egy varázsszelenczém, amely pontos felvilágosítással szolgál. Egy bögre.

Közönséges tárgy, három krajczárba került, nincs rajta semmi különös látnivaló, anyaga is a legprózaiabb, vegyi összetétele Wartha Vincze szerint Al_2O_3 , $2SiO_2$, $2H_2O$. Szóval idegen anyagokkal kevert agyag.

Bögre, amely nem készült korong segítségével, tehát egészen a gölöncsér két kezének műve. Ami rajta dekoráció, az is csak úgy hevenyészve, »szabad kézzel« készült. Néhol a gölöncsér a hüvelykujját benyomkodta a még friss agyagba: ott karikás mélyedések látszanak. Másutt a körmehegyit nyomta bele: az csupa félholdat adott. Végül a pipaszurkálójával végighúzott egy stráfot: ez a mélyedés most úgy fogja körül a bögrét, mint egy karperecz egy puha asszonyi kezét.

E körülményes leírásból már sejti az olvasó, hogy az őseim, akiről itt szó esik, egy közönséges gölöncsér, azaz fazekasmester. Rendes adófizető polgár.

Mégis jogom van öt a régmúlt tanujaként

felidézni. O az egyetlen ember Európában, a ki ma is azt a mesterséget gyakorolja, amelyet legalább ötvenezer esztendővel ezelőtt is gyakorolt az emberiség. Sőt szakasztott azon módon gyakorolja, mint az őshajdanban.

Itt tehát nem változott a divat. A művészeti irányok és technikai vívmányok nem avatkoznak be ennek az embernek a mesterségébe. Egyszer, de csak egybeten egyszer, ütötte fel itt a fejét a szecsesszió; de ez is igen régen volt, talán a bronzkorszakban, amidőn egy mérész ujító kitalálta a bögrének korongon való gyártását. Ez ellen valószínűleg élénken tiltakoztak a bronz-akadémiák, de úgy látszik, hogy az ifjuság ismert erőszakossága győzött, mert a gölöncsér máig is használja a korongot. Néha mégis elpártol tőle, amidőn szabadon alakít, minden mechanikus készülék nélkül. Ilyen tárgyakkal egyre sürűbben találkoztunk az iparművészeti kiállításokon, ami arra mutat, hogy az ő-akadémia kibőjtölte az évezredek tekintélyes számát.

Ilyen bögrém van nekem is.

Amint kezembe veszem és megsimogatom

Ujdonságok! Uri és fiu panama-, filz- és szalma-kalapokban. Női, férfi és gyermek nyári cipőkben. Fehér és színes puha, valamint sport- és turista-ingekben. Övek, félmellények, rövid alsónadrágok, fürdő-köpenyek, sapkák, flottir-lőrülkők, nyakkendők, keztük, harisnyák; s mindennü fürdő- és nyári divatczikkben meglepő szép választék, feltűnő olcsó árban. Ruhának való crettonok, zephirek, battisztok

kiadására, minden elfogadható árban

FÁBRY TESTVÉREK-nél Olaszi, Fő-utca. Telefon: 76.

A sok falra festegetéssel legfeljebb annyit lehet elérni, hogy a kipingált rém egyszer csak — megjelen. S akkor bajosan lesz olyan szelid alakja, mint a mostani.
Dr K. A.

Az »Uj Párt« pártköre megalakult.

Az »Uj Párt« országgyűlési párt köre vasárnap délelőtti 11 órakor tartotta meg saját helyiségében szervező ülését. Miután báró Bánffy Dezső, a párt vezére rámutatott annak szükségére, hogy az országgyűlési pártkör immár végleg szerveztesse, az ülés elnökétl Fáy Béla kamarást ajánlotta, a ki az elnöki széklet legott el is foglalta. Mindenekelőtt a pártkör ügyrendjét állapították meg; az előterjesztett tervezetet az ülés Eötvös Károly hozzászólása után egyhangulag elfogadta. A tisztikart báró Bánffy Dezső ajánlatára a következőkép alakították meg: Az »Uj párt« országos elnökéül báró Weselényi Miklóst, alelnökéül gróf Degenfeld Jóssefet és Ováry Ferenczet, az országos központi végrehajtó bizottság elnökéül Fáy Béla kamarást, alelnökéül pedig Agoston Jóssefet és dr Guttmann Emilt választották meg. Főtákar lett Szigethy Béla királyi tanácsos, titkár Jékey Károly, háznagyok pedig dr Ludwigó Rezső és dr Szemenyey Kornél. Az országos központi végrehajtó bizottság tagjaivá a következők választották meg: báró Bánffy Dezső, Dániel László, Eötvös Károly, dr Györfy Gyula, dr Halmai Elemér, Hock János, Puky Gyula, Laszkáry Gyula és Szemere Atilla. Az értekezlet báró Bánffy Dezső pártvezér elnökével déli tizenkét órakor ért véget.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 18.

Elnök Jakabffy Imre.
Napirenden van a

czivillista.

Endrey Gyula azzal kezdte, hogy a multkoriban 5 gazságnak mondotta a javaslatot. Nem akarja ismételni e szavakat, de kifejezi megbotránkozását a javaslat fölött. Kérde, hogy hogy mert a chlopi-i hadiparancs után a miniszterelnök előállni? Ez a legcsúnyább szervilizmus.

Ezért el kellene söpörni a kormányt a helyéről.

Foglalkozik Dániel Ernő beszédével, a ki az aradi tizenhárom egyikének Kiss Ernő tábornoknak rokona és örököse, csalódot hozott. Nem a nemzet nevében beszélt. El lehet mondani a beszéd után, hogy a többség nem is olyan rossz, amint eddig hitték, hanem — még rosszabb.

Dániel Ernő a feje lágýára esett, amikor Deákkal s a törvényvel kezdte igazolni, hogy a mai udvartartás megfelel a követelményeknek. A király személye szent, de szentebb a nemzet, szentebb a haza. Ha szólótól azt kérdenék, melyiket választaná a kettő közül, a király, avagy a nemzet érdekét — bár menyire is tisztelettel, szeretettel ragaszkodik a király személye iránt, nem habozna kijelenteni, hogy a nemzet, a haza érdeke minden előtt (Helyeslés, taps a baloldalon.) A nemzet magához öleli szülő minden enét, testvéreit, mindenkit, akit szeret, aki előtte kedves, a haza kenyeret ad, életet nyújt, nem lehet ezért jutalma rut hálátlanság! (Ugy van a szélsőbaloldalon.)

A javaslat a nemzet érdekeibe ütközik, hazafias kötelességének tartja, hogy kijelentse azt, hogy nem szavazza meg a költségeket. Nem szavazza meg a királynak, aki akadály a nemzeti jogok érvényesülésének, aki számtalan cselekedetével beigazolta, hogy a magyar nép sorsát nem viseli szíven.

Tisza István gróf miniszterelnök: Hohó!

A szónok dédelgetése.

Endrey Gyula: Ez így van! Elmondja, hogy a helységnevekről szóló törvényjavaslatot szentesítette ugyan a király, de a főhercegek megigérték a Bécsben járt szászoknak, akiket a király nem fogadott, akiket azonban a szállóházban a főhercegek felkerestek, hogy a törvényt nem fog végre hajtani.

Kérde, hogy miért nem hajják végre ezt a törvényt? No és amennyire végrehajják,

miért nem a szász és a román helyneveken kezdtek?

Majd rátér arra a szomorú körülményre, hogy Budavárban lámpával kereshetjük a magyar királyt, de nem találjuk. Látjuk ma is Mátyás király palotáját, ott fenn Buda hegyének ormán, de kong az ürességtől, sehol sem találjuk a nagy a dicső Mátyás és Nagy Lajos utódját sehol!

Nem hiszi Széll Kálmánról, hogy ez idő szerint elő állott volna ezzel a javaslattal. Mert az ő ideje alatt megtörténhetett volna még, de most chlopi után igazán bátorság kellett hozzá. Annak idején Széllnek a chlopi hadiparancs előtt lehetett még mentése, de ma már egy önértetes és becsületes kormányfőnek nem lehet. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Kétszeresen nem lehet pedig ma, amikor az ország népe éhínség előtt áll. Ez a javaslat a léhbűtök, a naplopók helyzetének javítására kell, nem fogadja el a javaslatot. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

A szegedi képviselők beszédei.

Folczner Jenő azzal kezdte beszédét, hogy ő csak magyar udvartartásnak szavazza meg e czivillistát. Polemizál az előadóval. A magyar királyi udvari méltóságok mindig fenntartottak, ma is kinevezettek, ennek következménye, hogy a magyar királyi udvartartás fenntartandó.

Ezt törvényeink is rendelik. A 67-iki törvény az udvartartás költségeit nem tekinti közérdeknek, hanem rendeli, hogy a magyar udvartartás költségei önállóan állapíttassanak meg.

Ebből következik, hogy udvartartásunknak önállóan kell lennie. Ha a 67-iki törvény közös udvartartásra gondolt volna, akkor az udvartartást közös ügyek dekrálta volna és a költségeit a kvóta arányában kellene fizetni. A nemzet nem a király megélhetésének biztosítására, hanem a magyar király udvartartásának fénye emelésére adja a milliókat. Már pedig, ha valamire pézst ad ki az ország, joga van megszabni, hogy mire fordíttassék az. Joga van követelni a nemzetnek a magyar udvartartást. Azonban a magyar nép eme jogos követelése nem mehet teljesedésbe, mert saját kormánya nyújt segédkezet, hogy a magyar nép pénze osztrák udvartartásra fordíttassék. (Ugy van, a baloldalon.) A régi, az ősi fészek: Buda-

fekete, kerek termetét eszembe jut az a két kéz, amely ezt a bögrét a nedves anyag-korában épp így simogatta, hogy megkapja a kellő formát. Előbb a tenyér, aztán az ujjak végig-siklottak rajta, hol erősen, hol meg nagyon gyengéden, néhol pedig csak annyira, hogy a kéz meleg nedvessége egy lehelletnyit simítson rajta. Így dolgozik az igazi gölöncsér, a művészi érzésű. Formáló gesztusából sok átsiklik az engedelmese anyagba: a gölöncsér lelkének egy pár atomja költözködik a bögrébe. A magasabb művészeteknél ezt érzésnek nevezik, de a szegény gölöncsért kevesen taksáják ily magasztalokra.

A gölöncsér aztán odatartja művét az ég ellenébe vagy ablak ellenébe. Most látja, hol egyet lendíteni a körvonalon, a silhouetten. Es meglendíti azt a vonalat. Aztán forgatja, hogy minő profilt mutat erről még arról az oldaláról. Nem kajla, nem pupos-e? Ha baj esett a vonalon, azt a simogató ujj addig simogattja, amíg helyesé lesz. Es simogaja szeretettel, mintha az a sárga anyag a gyermeke szöke haja volna. Simogattja szeretettel, elnéző, szeliden javító béketűréssel, akár a jó szüle. Egész

lelkével résztvesz a bögre megszületésében. O az örömapa. Az ő gyermeke ez a kis feketeség. Rajta van a családi hasonlatosság, mert ezt csak Pintér József ur formálja így. Belé van zárva a szeretete, a gondossága. Tehát a szíve. Sőt belé van zárva a percz hevülése vagy nem-bánomsága, a pityókossága vagy komolysága, a családfantasága vagy józan becsülete. Az engedékeny, puha anyag minden lehelletnyi nyomot fölvesz magára. Fotográfia, sőt életrajz. De leginkább jellemrajz. Minden bögre, amely így készül, cserépbé vájt ökmány egy emberi lélekről, akár Intimina sumir agyagtáblájára.

Így formált az ő ember is, kinek ötven-ezeréves cserepeit most ásogatja ki a tudomány. O is ezt a munkát végezte, még pedig be ü színt így. Egy körömfeketényivel sem másképpen. Amikor a nyirkos agyag a keze közé került, épp így szikrázott belé a lelke, a kedélye, a jelleme. Mindeu úgy történt itt akkor is, mint ma a gölöncsér-műhelyben. Akkor is más volt az ember, mihelyt a nyirkos agyag formáló kezei közé került, mint egyéb időkben. Akkor is a munka szívd lázát érezte, a teremtés gyönyörűségét, valóságos agyag-inspirációt.

Akkor is tudta, hogy mit formál, az valami különleges érték, amelynek atyafiságos becsé is van. Akkor is élvazett az ujjá puha hegye, amidőn végigsiklott a bögratesté, akkor is akaratos lendüléssel nyomta, terjengette a puha matériát. Az én gölöncsérem és az ő-gölöncsérem egy. Semmi észrevehető különbség nincs köztük. A munkáik is tökéletesen egyformák.

Ha e mellé a kis fekete bögre mellé oda-fektetem a világtörténet tíz kötetét: akkor két a respektusom. Minő semmi ez a tíz kötet, ami tele van mulással, elhamvadtsággal s minő nagy ez a bögre, amelyen számlálatlan évezredek mit sem változtattak.

Kell, hogy több legyen ebben a bögrében, mint az a vegyi formula, amelyről a cikkem elején írtam. Ha kessé elgondolkoztam rajta, rá is jövök. Az van ebbe a kis fekete bögrébe zárva, ami változatlan kiúcs ez emberiségnek s ami az egyetlen örök és állandó, amióta ember lett s ember lesz a föld vidékein. Ez a mindenek felett szuverén és örök uralkodó talan a művészet.

A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre

MITTEILER EDE Nagyvárad,
Fő-utca.

angol divat férfiszabó-cség

(Uri Casino-épület).

TELEFON 520.

Szövetek méterenként nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetők be.

mely angol szövetekből a legújabb szabás szerint a legszebb kivitelben készít **férfi-öltönyöket**, s minden e szakba vágó ruhaneműket. — Női costumöket, valódi angol SZÜVETEK nagy választékban.

vára, ma már nem a magyar királynak a lak-helye, hanem egy vendégfogadó. (Úgy van, a baloldalon.) Az udvartartás kérdése, közgazdasági kérdés is, mert a bécsi udvar magához vonzza a magyar nagyuri családokat, akik Bécsben költik el pénzüket. Ha ehhez hozzáveszük azt a temérdek pénzt, a melyet a királyi család tagjai a civillistából kapva, Bécsben költenek el, kiszámíthatjuk a nagy gazdasági kárt, melyet az okoz, hogy a király és a királyi család nem teljesíti kötelességét a magyar társadalommal szemben. Bécsben építenek palotákat, Bécsnek jut minden, Bécs fejlődik, Budapest pedig hátramarad. Nem közös ez az udvartartás, hanem egyszerűen osztrák, mert Ofelsége az egész magyar civillistát osztrák érdekekre költi. Sehol a világon nincs az ami nálunk, hogy az uralkodóház szembeállítja érdekeit a magyar nemzet legfontosabb érdekeivel. Az uralkodó nemrég így kiállt: fel: Hiába élt, ha a külön vámtérületet megcsinálják. Tehát hiába élt a király, ha Magyarország nem lesz tovább is Ausztriának kizsákmányolásra szolgáló gyarmata.

Ilyen körülmények között nem szavazza meg a költségvetést, hanem Rákosi Viktor határozati javaslatot pártolja. (Elétek helyeslés a szélsőbalon.)

Elnök az ülést 5 percre felfüggeszti.

Szünet után

Jakabffy Imre elnök konstatálja, hogy Endrey a következő kijelentést tette, amit ő nem hallott: »sajnálattal konstatálom, hogy ez a kifejezés: »legalkotmányosabb király«, nem illik meg a királyt«. (Nagy zaj a szélsőbalon.) Ezért utólag rendretasítja.

Madarász József: Mi pedig igen helyesljük.

Bánffy beszélt.

Bánffy Dezső báró Miként a rómaiak Róma nagysága lebegvén szemek előtt, Char-tago elpusztítását tartották szemök előtt, neki is az egységes magyar nemzet lebeg szemek előtt s azért a javaslatot nem fogadja el. (Tetszés.)

Hiába jelezte a multkor a miniszterelnök, hogy vele, mint legfiatalabb képviselővel foglalkozott, tehát mintegy gyermekkel, akinek »csikófogai« ki sem nőttek. (Derűtlenség.) hiába sorolja a miniszterelnök ötletet azok közé, akik a »mérgek illúziók« részegségébe estek. (Tetszés és derűtlenség.)

Azért ő megy a maga útján. A miniszterelnök még gyenge gyermek volt, amikor ő (Bánffy) Tisza Kálmán és később Deák politikáját követte. Tisza Kálmán következetlennek látszott, de az ország érdekében cselekedett, midőn balközépi álláspontját feladta.

Rákosi Viktor: Tisza Kálmán 1875-ig nem értette a kiegyezést, 75-ön tul pedig félreértette.

Bánffy: Önök más nézetem vannak, de az én nézetem az, hogy a 67-es alapon ki lehet építeni az egységes magyar nemzeti államot. De mivel a miniszterelnök ur engem következetlenséggel vádolt, én Tisza Kálmánal azt akarom bizonyítani, hogy nem az szükséges egy államférfinak, hogy az mindig mereven ragaszkodjék egy irányhoz, hanem hogy a változott viszonyokhoz képest mindig az ország érdekében cselekedjék.

Hock János: Kuruczvá lenni nem bűn, de labancznak lenni bűn.

Bánffy hivatkozik Disraelire és Chamberlainre, akik ugyanezt az elvet hirdették. A miniszterelnök azzal a kicsinyes modorral támadta őt, amelyet az egész Ház hallott. Hát

hiszen neki legjobb alkalma volt meggyőződni arról, hogy a közös vámtérület az ország kárára van. (Tetszés a baloldalon.) A miniszterelnök szemére vetette, hogy ő azt mondta, hogy nem ért a gazdasági tudományhoz. Erre azt feleli, hogy ha a gazdasági tudomány a miniszterelnöknek nem ugrott ki a fejéből. 12 év óta tagja a képviselőháznak, eléggé élénk szerepet játszott szerénytelenség nélkül mondva ez idő alatt és a miniszterelnök nincs jogosítva azt mondani róla, hogy »vak vezet a világtalant.« (Tetszés a baloldalon.)

Ragaszkodik a dinasztiahoz, óhajtja a harmóniát a nemzet és az uralkodóház között, de szükségesnek tartja, hogy a királynak olyanok legyenek a tanácsadói, kik nemcsak szótfogadni tudnak, hanem jó tanácsot is adni az uralkodónak. A magyar udvartartásról 1439-ből van egy ma is érvényes törvényünk, de ma sincsen végrehajtva. Mig Erzsébet élt, addig csak nyugodtan volt a nemzet. Mert a megboldogult királyné itt lakott jobbadán köztünk s így az udvar is többet tartózkodott Magyarországon. Azóta még ez sincsen meg, s így azóta a nemzeti párt folyton sürgeti a magyar udvartartást. Szóló tervezte a magyar udvarnagyi méltóságot, mikor a kormány élén volt, kiépítette 5 év leforgása alatt a budai királyi várpalotát. A magyar udvartartás felállítására többé nem halogatható. Nem fogadja el a javaslatot, nem dinasztia ellenes érzései miatt, hanem a nemzeti érdekek és államiság szempontjából.

Eötvös Károly: Különösnek találja, hogy a miniszterelnök bizonyos kedvteliséssel örökösen Apponyiba és Bánffyba köt bele, holott az ő magyarságuk és hazafias érzésük mellett Tisza István valósággal eltörpült. Elesen elítéli a miniszterelnök különöz és kritikátlan modorát és sértő kijelentéseit, melyekkel az ellenzék per-traktálja, holott nyilvánvaló, hogy a Házban jelenleg a függetlenségi párt képviseli a nemzet igazi akarátát.

Tisza István: Eötvösnek azt vágja vissza, hogy mást vádol vele, pedig egész beszéde a legélesebb személyeskedés. A baloldaltól felhangzott sértő megjegyzésekre utal, hogy a maga modorát, erős kijelentéseit igazolja. Komikusnak találja, hogy Eötvös magát tartja a nemzetnek. Szóló nehéz viszonyok közt vállalkozott a kormányzásra és bizony kevés kilátása volt a sikerre. Eddig csak a háládatlan viszonyokkal küzdött. De állítja, hogy meglesz kormányzatának a nemzetre nézve az étvös és kívánatos hatása. Ajánlja a javaslatot elfogadásra.

Eötvös Károly válaszával az ülés 3 órakor véget ért.

Rémese szocialista izgatásról.

A »Szabadság« július 13-iki számában **Nánássy** Imre aláírásával egy »Szocialista bujogató« című cikk jelent meg, a mely nem kevesebbel vádolja Mező-Telki községet, mint hogy meg akarják gyilkolni az ottani ref. lelkészt. (A ki maga a cikkíró, Nánássy Imre.) Szerinte a község csupa szocialista, vezértük a bíró, akitől kitelik, hogy az izgatók egyszer csak dobszó mellett kísérik a lelkészt... a vesztőhelyre! Legkevesebb, a mit Nánássy ur a falra fest, az élesdi eset ismétlése.

Alulírott ügyvédje vagyok a községnek abban a polgári perben, a mely az egész vitának alapját képezi. Mint ilyen, vasárnap személyesen győződtem meg a községben a következő való tényekről:

Mezőtelki község egyike a Körös-völgy

kevés magyar helységeinek. Népe szorgalmas, becsületes, Istenfélő. *Szocializmusról a községben szó sincs*, annál kevésbé, mert a lakosság maga jómódu, sőt sokan igen szép vagyonnal bírnak s így a szocializmustól már a saját jól felfogott érdekük is eltűnt. De elhíltja józan magyar eszük is; a község lakossága általában, de a bíró még inkább igazi típusa a józan, értelmes, becsületes magyar embernek. Saját pénzükből emeltek nemrég iskolát, új tornyot, abba szereztek harangot s renoválták a paplakot. Még a szomszédban erősen elterjedt baptista szektának sincs köztük követője. A községeink. Nagy Sándor könyve is csak dicséri. Ha Nánássy ur betölténé hivatalát, legszebb tér nyílik tevékenységének.

Nincs tehát oka Nánássy urnak semmiféle halálos ítélettel tartani. Eddig sem fenyegették, most pedig én magam megígértetem a lakosokkal, hogy a lelkész urral a peres viszonyt legkevésbé sem fogják érszetelni.

A pert a lelkész indította az urbéres lakosok ellen minden alap nélkül sannyi igazsággal, hogy 18 kis hold legelő a per tárgya. Ez a legelő az egyházé, de 47 év óta a község is gyakorolja rajta a legeltetési jogot, a mint a lelkész is legeltetett a községi legelőn is. A község nem követel mást, mint a mostani, a 47 éves gyakorlat és egyéb körülmények által jogossá vált állapot fenntartását. Nem erőszakoskodtak. Még az sem ragadta tetlegességre őket, mikor Nánássy ur az általa követelt területen lévő temetőből a fejfákat kihányatta, holott oda csak hat évvel előbb temették az utolsó halottat.

Az sem áll, hogy a legelő-per miatt jelentették fel Nánássy urat egyházi főhatóságánál. Van ott papaszra elég ok, majd meggyőződik róla a főhatóság; ha egyéb nem volna, már a tiszteletes ur cikkének ferde adatai eléggé jellemzők. Lelkész nem így szokott írni a híveiről. Nem szocialista Mező-Telki, de éppen jó uton halad Nánássy ur, ha szocialistákká akarja őket tenni, hiszen már ott tartanak, hogy sokan évek óta már nem járnak templomba s nem is fognak járni, mig Nánássy ur a lelkész.

Az ügyben különben a polgári és a fe-gyelmi bíróság ítélt. Addig kár volt Nánássy urnak nyilvánosság elé lépni, mert így ez a vá-lasz el nem maradhatott. S ami ránézve még kellemetlenebb lesz: ügyét most már a bün-tető bíróság is ismerni fogja, mert a főbíró a tiszteletes ur rágalmi miatt kénytelen sajtó-pört indítani. **Dr. Krüger Aladár.**

A kath. legényegylet közgyűlése.

Vasárnap tartotta a kath. legényegylet évi közgyűlést s a megjelent tagok egészen megtöltötték az egyleti ház kistermét.

Dr. Vucskics Gyula elnök következő be-széddel nyitotta meg a gyűlést:

Elnöki megnyitó.

Isten áldja a tisztas ipart!

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Egyleti életünkben nevezetes esztendő az, amelynek eredményéről a közgyűlésünkön be-számolunk. Isten segítségével ée bőkezű párt-fogóink támogatásával sikerült ugyanis a le-folyt évben új egyleti helyiséget építenünk egyszerű de tágas, lakálya, kedves otthont teremteni a Haza iparos munkásainak.

Ugyanaz a szellem, amely régi helyze-tünkben éllette egyletünket, ugyanaz a szellem vonult be új helyiségünkbe és mindjárt az

Telefon: 560.

U J K E N Y É R S Ű T Ő D E

Telefon .. 560

Ertesítés. Ezennel értesítjük a n. é. közönséget, hogy **Nagy-Körös-utcán, a Szabó-féle vendéglő mellett első monori házikenyer és valódi monori rozskenyér sütődet nyitottunk.**

Szives pártfogást kér tisztelettel: **Első monori házikenyer sütőde.**

Fiók-üzlet: SZÉCHENYI-TÉR, 29.

Raktárak: Huszár A. és Társa, Kolozsvári-utca. — Ullmann Sándor, Kolozsvári-utca. — Mózes Farkas, Gilányi-utca. — Roth Dániel, Nagypiac-tér. — Welss Náthán, Kert-utca. Glück Gyula, Aradi-ut. — Nádor Bernátne, Kossuth Lajos-utca.

A valódi monori kenyér mindazon üzletekben kapható, hol czimtablánk ki lesz téve.

813

Csak monori kenyeret kérjen!

első esztendőben meg erősítette a tisztas ipar-
nak váradi otthonát. Ehhez a szellemhez hi-
veknél kell maradnunk mindenkor s nem
szabad hallgatnunk az utcai kolompások lá-
mító beszédeire.

Hiába vajudnak az idők, a népeket nem
az álprófétáknak minden szép és nemes el-
pusztulással fenyegető, a társadalmi rend megse-
mislését hirdető, zavaros elmékből támadt tanai
fogják boldogítani, hanem az Ur Jézus Krisz-
tusnak örök igéi. Jézus jelenléte boldoggá tette
az első keresztény munkás családot, a názá-
rethi szent családot egyedül Jézus tanítása
és kegyelme fogja boldogítani a népeket a XX.
században is.

Néhány hónappal ezelőtt az ország fővá-
rosában a Társadalom tudományi társaság
vitákat rendezett a főbb társadalmi irányokról,
A szocializmusnak legelső tudományos kép-
viselői szálltak síkra elveikért és nem akadt
közülük egy sem, aki meg tudta volna mon-
dani, hogy ha tüzrel vassal lerombolják a mai
társadalmi rendet, melynek ők esküdtek ellen-
ségei s ha elpusztítanak a ker. civilizáció al-
kotásait — mit állítanak helyébe?!

Negatio — pusztá tagadás az egész, —
alkotni még papiroson sem tudnak.

Ha a szocializmusnak tudósai is csak
enyire jutottak — elképzelhetjük, hová fej-
lődött annak udvari csapata? Ma már nem
elégednek meg az ablakbeverésekkel, hanem
féktelen izgatásaikkal a csendőrszuronyok elé
kergetik szerencsétlen áldozataikat a félre-
vetett népet.

M. T. közgyűlés! Ha mi nem veszünk
részt ezeken az utcai tüntetéseken s elítéljük
a vagyon- és személybiztonságnak ezt a foly-
tonos veszélyeztetését — nem azt jelenti ez,
mintha nekünk nem lenne érzékünk a mun-
kásosztály küzdelmei és bajai iránt. Kor-
ránt sem.

Tíz esztendővel ezelőtt, mikor a magyar
államférfiak még azt sem tudták mi az a tár-
sadalmi kérdés, mikor a mai tolakodó nép-
vezérek nem a társaik keserves filléreiből, ha-
nem a maguk becsületes munkájából éltek,
nekünk volt bátorságunk már akkor is foglal-
kozni a munkások bajaival, volt bátorságunk
önzetlenül és minden érdek nélkül szót emelni az
irodalomban is a munkások érdekeiért.

De mi nem irigykedünk másokra, nem
áhitozunk másoknak becsületesen szerzett va-
gyonára. Mi tiszteletben tartjuk Isten törvé-
nyét, a tizparancsolatot, mely felebarátunk va-
gyonának még a megkínzását is tiltja.

Jól tudjuk, mélyen érezzük mi azt, hogy
az iparos osztálynak sok jut a munkából és
küzdelemből, kevés — jóléte. — De nem
avval akarunk segíteni rajta, hogy mások,
egész osztályok, sőt vallási és társadalmi rend
ellen való izgatással még több ellenséget sze-
rezzünk az iparosoknak és még azokat is el-
idegenítsük, tőlük, akik eddig barátai voltak.
Ellenkezőleg. Mi azon fáradozunk, hogy az ipa-
ros osztály szakmájában való ügyesség és lelki
műveltség által megszerezze mások becsülését
és jóindulatát. Ha ezt tisztelni tudjuk, nagyban
hozzájárulunk a társadalmi bajok orvoslá-
sához.

Nekünk az a megingathatatlan meggyő-
ződésünk, hogy akik sokat küzdenek, nélkülöz-
nek az életben, azok még jobban rá vannak
szorulva Isten kegyelmére. Nincs alábbvaló bűn,
mint lelkesen kézzel kitépni másnak a szívé-
ből az Istenben való hitet. Isten, vallás, er-
kölc, házasság, család, oly magasan álló esz-
mények, hogy azokhoz nem hat fel az utca-
gyerekek éretlen dobálása. A felhőkbe nyúló
piramisok ezredévek óta állanak, sokszor pró-
bálták éretlen suhancok meggörálni ezeket is,
de az alapzat párkányához is alig jutott el a
felhajtott kő, visszapatant róla anélkül, hogy
kárt tehetett volna bennük. Az utcagyerekek
éretlen ordítóása, folytonos káromkodása Isten
ellen és minden ellen, ami szent a kereszt-
ény emberiségnek, nem árt sem az Istennek,
sem a vallásnak, a feljűk hajított kő vissza-
hull azokra, kik elég botorok legnagyobb jól-
tevőjükre emelni kezét.

Minket nem ingatnak meg elveinkben és

törekvéseinkben az éretlen támadások. Hala-
dunk rendületlenül a magunk útján, melyet
Isten tüzött elénk.

Az iparos osztály anyagi és szellemi erő-
sítése, a keresztény iparos ifjúság nevelése Isten
félelemben, hazaszeretletben és becsületes
munkában — ez volt a célunk a múltban,
ez lesz a jövőben is.

Erre az önzetlen törekvésünkre kérjük Isten
szent áldását.

Ezzel a nagyváradai kath. Legényegyletnek
hatodik évi rendes közgyűlését megnyitottam
nyilvánítom a mi hagyományos szép köszönté-
sünkkel:

Isten áldja a tisztas ipar!

A lelkesen megéljenzett beszéd után Pálffy
Béla igazgató tartotta meg beszámolóját a múlt
évről. Kiemelte a tagok számának rohamos
emelkedését az új egyleti helyiség felépítése és
a családi életkörü behozatala óta. Köszönetet
mond a gondnoknak és Tóth János egyleti
tagnak, kik az egész udvart és kertet igazán
gyönyörűen rendezték. Beszámol a múlt évben
tartott táncszalon anyagi és erkölcsi hasznáról,
a minden hó elsején rendszeresített háziesté-
lyekről, melyeken soha 300 embernél kevesebb
nem volt, az ünnepélyek eredményeiről, melyek
3000 koronán felül jövedelmeztek s valóságos
gárdát teremtettek kívül és az egyleti eszmé-
nek, a társas kirándulásokról stb. Rendes ér-
tekezést tartott az igazgató szept. 1-től május
31-ig. A csillag rendszer, a föld élete, a
növények élete, az állat, az ember, a világ
alaptörvényei, a Gondviselés, természettudomá-
nyi előadások voltak. Négy órában a helyes-
viselkedésről nyilvános helyeken és ünnepélyek-
nél s végre hat vallási előadás. Külön volt szó
a rádium, sugár stb. nevezetes napi tudomá-
nyos eseményekről.

Jelentett még a dékán Papp Ferencz, ki-
nél tavaly 80 új tag iratkozott be, a főrendező,
Faragó János, a bentlakó, átutazó és segélye-
zett tagokról. Az ünnepély rendező-bizottság
elnöke Barza József a fényes eredményről
anyagi és erkölcsi terén, a beteglátogató Kürthy
Lajos a betegsegélyezésről, a titkár, a könyv-
tárnok Daka János és a pénztárnok Széles
Lajos, kiknek köszönettel adjuk meg a fel-
mentést.

A múlt év ezer koronán felüli pénztár
maradvánnyal zárult s a jövő évi költségve-
tés még szebb eredményt jelez.

A közgyűlésnek esti 6 órakor lett vége.

Szocialisták a bíróság előtt.

— Az április 25-iki riadalom. —

Sokáig emlékezetes marad még az a borzasztó
riadalom, mely ez év április 25-én kétségbe ej-
tette Nagyváradon a hetivásár közönségét.

Néhány nagyszáju alak végig szaladt a
nagypiacra, továbbá a piac környékén és a
szomszédos utcákon levő boltokban s felhívták
az árusokat és kereskedőket, hogy pakoljanak
össze és a boltokat zárják be, mert lázadás
ütött ki s az Eleds vidéki betört a városba,
hogy bosszút álljon az előző napi élesdi vé-
rengzésért.

Leirhatatlan pánik fogta el a közönséget e
hirre; a vásárosok eszeveszetten kapkodtak
össze áruikat s futottak haza; a boltokat pe-
dig hirtelen bezárták.

Az általános ijedelemből csak jó későn
ocsudtak fel az emberek, de akkorra már tönkre
volt téve a heti vásár.

Mig ezek a dolgok a piac környékén tör-
téntek, az összes nagyváradai munkások a Rhé-

dey-kertbe gyűltek össze, hogy a szocialista
vezetők beszédeit meghallgassák. Szóval a
munkát az egész városban, az összes műhe-
lyekben beszüntették.

Komolyabb baj azonban nem keletkezett,
mert a hatóság az összes katonaságot kivonul-
tatta a Szent László térre.

A rendőrség ez ügyben megindította a
vizsgálatot s tegnap tartották meg a kihágási-
bíró előtt a tárgyalást.

Az eljárást *Sonnenvirth* Sándor könyvelő,
Sonnenvirth Lajos ügyvédjelölt, *Ehrenfeld*, a
szocialista párt titkára, *Markó* Lajos közműves
segéd, *Kun* Sándor közműves segéd, *Nagy* La-
jos csizmadia segéd és *Győrffy* József ismert
szocialista vezetők ellen indították meg.

Ehrenfeld Adolf azzal védekezett, hogy be-
teg volt s csak délután ment ki a városba;
Sonnenvirth Lajos szintén csak délután ment
ki a Szent László térre.

Általában mind erősen tagadja, hogy ré-
szük lenne a dologban s hogy összeheszlésre
vonultak ki a Rhédey-kertbe. *Markó* Lajos meg
éppen azt állítja, hogy a Rhédey-kertben azért
választottak előköt, jegyzőt stb. az engedély
nélkül tartott gyűlésen, mert erre *Kemény* Ig-
nác rendőrbiztos hívta fel őket, — Holott ez-
zel szemben a rendőrbiztos azt igazolja, hogy
csak arra hívta fel őket, — látván az óriási
sokadalmat és izgatást, — hogy válasszanak
maguk közül bizalmi embereket, akik a főkapi-
tány előtt adják elő kívánságukat.

Erdekes a dologban, hogy a rendőrség
nem tudta kikutatni, hogy kik riasztották szét
a vásárt és kik járták sorba a boltokat, hogy
azonnal zárjanak be.

A kereskedők nem merik megmondani az
illetőket. mert attól félnek, hogy ezek az elve-
temült emberek inzultálják őket, vagy alkalmas
pillanatban beverik a kirakataikat.

A kihágási bíró nem hirdette ki az itéle-
tet, hanem azt írásban fogja az illetőkkel
közölni.

Erthetetlen valami azonban, hogy a kihá-
gási bíróság ily hosszú ideig húzta-halasztotta
a dolgot s csak három hónap múlva vette elő
az ügyet.

UJDONSAGOK.

Szent Vincze napja.

Egy nap, melyet az egész világ ünnepel,
anélkül hogy tudná. Szent Vincze lelke él az
irgalmas növények rendházaiban, mely rend az
egész világon el van terjedve s mig Szent Vin-
cze fiai: a lezaristák legkitűnőbb lelkipásztorai
az egyháznak, kik megszámlálhatlan ezreknek
állítják vissza lelki egyensúlyát, addig Szent
Vincze leányai: a szűrke nénikék, az emberi-
ség minden nyomorában vigasztalók, megteste-
sült gondviseléseként töltve el tiszta életüket.
Az alapító nagy szentnek napja csendes buz-
góságban telik el a zárdákban s innen merite-
nek új erőt a további munkára, önfeláldozásra.

Kint zakatol az élet, folyik a durva ke-
nyérharc, bent a szentelt falak között az ün-
nep edzi a lelkeket újabb önfeláldozásra az
élet küzdelmének sebesültjeiért. Ma minden
szent Vincze házában ünnepélyes szent miséket
tartanak az alapító páli Szent Vincze tisztele-
tére. — Szent Vincze napja reánk, váradiakra
nevezetes évforduló: öt évvel ezelőtt s napon
adta vissza nemes lelkét Teremtőjének Szt.
Vincze szellemének örököse s alkotásainak a

magyar földön legbüzgóbb terjesztője b. e. *No-gall* János püspök. O ször fordult azóta az év kereké, s még mindnyájunknak élénk emlékezetében van az áldott lelki főpap, kinek emléke legyen áldott!

* A kalocsai érsek nagy beteg.

A kalocsai érseki egyházmegye aranyiszívű főpásztora, *Császka* György érsek nagy beteg fekszik kalocsai rezidenciájában. A főpásztoron annyira erőt vett a betegsége, hogy már nem beszél s környezetéből sem ismer meg senkit. Baja annyira súlyosbodott, hogy a katasztrófától minden perczen lehet tartani. A kalocsai káptalan nagyprépostja elrendelte, hogy szeretett érsekük egészségeért a templomokban imádkozzanak. O Szentsége áldásért esedezett a papság, melyet minden perczen várnak.

* Uj utcák nyitása.

Pár hónappal ezelőtt a városi tanács ajánlatára Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága *Ländler* Ferenc vállalkozónak megengedte, hogy a Holdvilág-utcán levő óriási kertjét parcellázza s azon keresztül utcákat nyisson. *Ländler* Ferenc most bejelenti a városnak, hogy az utcanyitást foganatosította s kéri a várost, hogy az utca területét feltöltesse, járdával és villanyvilágítással lássa el. Így aztán előáll az absurdum, hogy a míg a város igen sok lakott utcáján nincs járda, most egészen néptelen, beépítetlen utcán kell járdát készíteni. Csak azért, hogy a vállalkozó telke jobb áron keljen majd el. Ilyen csak Nagyváradon történik.

* Templomszentelés.

A kapisztránus atyák budai, Margitkörti templomát, amelynek restaurálását most fejezték be, vasárnap szenteli fel Kohl Medárd dr. püspök. Fél kilenc órakor kezdődött meg a szertartás. Előbb a főoltár konzisztoriuma volt s azután megáldotta a püspök a templom falait, mire behocsátották a templomba a hívek tömegét. Tíz órakor ünnepi nagy mise volt.

* A máv. nyugbérpénztár.

Az intéző körök, melyek a máv. nyugbérpénztárát létesítették, még nagyító üveggel sem fogják látni azt a rajonást és lelkesedést, mit ehhez fűztek. E hó 15—20 ra kiadott határidő a kérvények benyújtására letelik, de bizony sok szolgálati ágnál megszólván senki, ahol pedig 100—200—300 a munkáslétszám, ott alig 10—15-en kéri felvételüket. Azok száma, kik kötelezve vannak a belpésre, szinte nagyon csekély és így a nyugbérpénztár ilyen stádiumában, mint az kidolgoztatott, nem igen tekinthető jóvóval bíró intézménynek. Sérelnesnek tartják, hogy a tíz évi utánfizetés heti átlagát tulajdonképpen állapították meg. Sérelnes az is, hogy 40 évi szolgálati idő után is oly csekély nyugdíjat kap a munkás, hogy éhen halhat. Sérelnes továbbá az a körülmény is, hogy minden ok nélkül elbocsájtják anélkül, hogy végkielégítést kapna.

* Az óvodák szünete.

Megemlékeztünk a városban uralkodó járványos betegségekről; szerencsére a megbetegülések könnyű lefolyásúak, azonban nagy számuknál fogva mégis aggodalomra adnak okot. Dr. *Baróthy* Ákos városi főorvos a többi óvintézkedések mellett most az óvodák beszüntetését is kéri, akként, az óvodák szünetét már augusztus hónapban tartásuk meg s az óvodák helyiségeit kimeszeltessék és kitakarítsassák.

* Eljegyzések.

Allnöder Béla krasznai szolgabíró, a nagyvárad arany ifjuság volt rokonszenves tagja, ki évekig mint tb. aljegyző működött Nagyvárad városánál, vasárnap, július 18-án jegyet váltott Szombatságon *Vertán*

Zoltán földbirtokos és neje *Vertán* Emma urhölgy kedves, szép és nagyműveltségű leányával: *Vertán* Erzsikével. — Rozumberger Imre budapesti gépész eljegyezte Turcsek Malvin kasszonyt Nagyváradról.

* Garázdálkodó idegen kőművesek.

Az utóbbi hetekben ismét sztrájk-mozgalom volt Nagyváradon az építő segéd munkások között. *Köblös* Ferenc és *Vargha* I. építők alkalmazottai tagadták meg a munkát. A mozgalom nem bérfelemelésből, hanem más okból keletkezett. *Vargha* vállalkozó Debreczenből hozatott kőművesegedeket s ezzel folytatta a *Beöthy* Odön-urczai Vinkler-háznál az építkezést. A debreczeni munkások azonban tegnap reggel megtagadták a munkát s magasabb bért követeltek. Mivel a vállalkozó ezen kívánalmat nem teljesítette, az építésnél levő irodába hatoltak, mindent összetörtek. A rendőrség közbelepett s mivel dolgozni nem akartak a garázdálkodókat kényszerrel levéllel Debreczenbe küldte. A várad kőművesegedek most hajlandók az előbbi bér mellett folytatni a munkát.

* Végzetes lövszátás

Kosztá Tógyer 16 éves solymospetrászi lakos, tegnap délután az atyja lovait a község határában folyó patakban megüzeltette. Az usztatás közben a fia a nagy hőstől megszédült s lováról leesve a vízbe zuhant, még pedig oly szerencsétlenül, hogy a lovak lábai alá került. A patakban többen fürödtek, a kik látva a szerencsétlenséget, a fiu segítségére siettek. A lovak addig, míg az emberek odaértek *Kosztá* Tógyert teljesen beletaposták az iszapba, ugyannyira, hogy csak hosszas keresés után tudtak ráakadni. A szerencsétlen áldozatot éleszigetűi próbálták, de eredménytelenül. Gyorsan orvost is hívtak hozzá, de az már csak a beállott halált konstatálhatta. Az esetről rögtön értesítették a fiu szüleit is a kik elszállították a helyszínről gyermekük holttestét. A nagyvárad kir. ügyészség elrendelte a hulla felbontását. A törvényszéki boncolás ma délelőtt fog végbemenni a solymospetrászi községházán.

* Harczászati lovaglás

Btharme-gyébe. Nagyszabásu, rendkívül érdekes harczászati lovaglás volt az elmúlt héten Bihar-megyében. Július 6 és 16 közt Margita környékén az 1., 3., 4. és 6. honvédkerület tábornokai és főbb törzstisztszjei tartottak harczászati lovaglást; tehát több mint fele a magyar honvédségnek képviselve volt. Nagyváradról részt vettek: *Békessy* József ezredes, *Lukács* Géza alezredes és dr. *Papp* Oszkár törzsorvos. A gyakorló harczászati lovaglást, melynek tárgya a magasabb hadseregvezetés volt, *Benedek* pozsonyi kerületi parancsnok és *Klobucsár* Vilmos adlatus vezették. Feltevés volt két a Tokaj és Erdély felől vonuló ellenséges hadtest összeütközése. Az A-félt *Jahn* kassai, a B-félt *Bihar* budapesti ker. parancsnok vezették. Részt vett a gyakorlaton *Hoffmann* Benő, vezérőrnagy is, a honvédségi iskolák főfelügyelője. A gyakorlatok rendkívül jól sikerültek és sok, igen hasznos tapasztalattal gazdagították a résztvevők ismereteit.

* Halott a vonaton.

Vasárnap este a Nyiregyháza-ról Debreczenbe érkezett vonat 4365. számú III. osztályú kocsiját le kellett csatolni, mert az illemhely ajtaját nem lehetett kinyitni. Ma, hétfőn reggel 5 órakor végre nagy erőfeszítés után két vasuti munkás kinyitotta az ajtót. Borzalmos látvány tárult eléjük. A kis fűlkében ülő helyzetben halott volt. Az orvosi vizsgálat a hulla merevségéből megállapította, hogy az öngyilkosságot a 21—22 éves, nyulánk természetű, iparos kinézetű fiatal ember még vasárnap délután követte el. Megállapították, hogy Görögországon váltotta az öngyilkos a jegyet Nyiregyháza-ra, az öngyilkos-

ságot tehát Görögorszállás és Nyiregyháza között követte el a robogó vonaton. Nem volt nálla semmi irás és az öngyilkos tudta ezt s úgy látszik nem akarta, hogy ismeretlen maradjon. Ezért vékony fűcskára véste a bicskájával: *Karner* Kálmán Nyiregyháza. Ezt a fűcskát a zsebébe tette, hogy azonnal szembeünjön. A zsebében 36 fillér készpénzt találtak csupán. A lába előtt hevert a 9 milliméteres revolver, amelynek 6 golyója közül csupán a halált okozó hiányzott. Borzasztó hatása volt a lövésnek, amely rögtön halált okozott. Az öngyilkos agyveleje kilocscsant és cszfatokban lógott a vállára. A ruhája és a padló is tele volt vérrrel.

* Mikor a rendőrségnek nincs feje.

A nagyvárad rendőrség pár évvel ezelőtt állította fel a rendőri sajtóirodát, hogy a lapoknak megkönnyítse a hirszolgálatot. De ez csak az egyik cél volt. A másik és fontosabb pedig az, hogy ez által a lapok csak azokról a dolgokról értesüljenek, amiket a rendőrség feje jónak lát. Ez eddig jól van; de az már éppen nincsen jól, hogy mostanában ez a sajtóiroda nem működik, pedig azt tapasztaljuk, hogy volna mit közölni a lapokkal. Azt hallottuk, hogy jelenleg nincs a rendőrségnek feje s nincs továbbá olyan tisztviselő, aki a sajtóiroda közleményeit összeállítaná, mert a főkapitány szabadságát tölti, *Mendelényi* fogalmazó pedig, mint hadnagy, hatványozottan élvezi a nap melegét. Hát ez nem ok. Nem várjuk mi azt a rendőrségtől, hogy egyik-másik rendőrtiszt botrányairól referáljon, ezeket más uton is megtudjuk, de az olyan dolgok, mikor a napszúrás egy emberéletet tönkretesz, vagy egy szerencsétlen asszony összeeg, a debreczeni kőművesek törnek-zuznak, talán csak mégis érdekelné a közönséget.

* Öngyilkos öreg ember.

Egy 76 éves öreg ember vetett véget tegnap délután életének Bihar-Diószegben. A gyermekei szemeláttára beleugrott az udvarán levő kutba s mire kihúzták a mély vízből, már halott volt. *Szücs* István földmives már régebb idő óta beteges volt s ez annyira elkésesítette, hogy az utóbbi időben buskomor lett. Tegnapelőtt és tegnap már enni sem akart s a hozzáintézett kérdéseket válasz nélkül hagyta. Tegnap délután az az udvaron sétált s midőn a kuthoz ért, egy szempillantás alatt átvette magát annak kávján s a mély kutba ugrott. Az udvaron levő gyermekei rögtön létrát hoztak s lementek a kutba, hogy az öreget még élve kihúzzák a vízből. De a gyors segély hiábavaló volt, mert mire reá találtak, már halott volt. Az esetről a nagyvárad királyi ügyészséget is értesítették, mely megadta a hulla eltemetésére az engedélyt. Az eset az egész községben nagy feltűnést keltett, mert *Szücs* Istvánt istenfélő, szorgalmas munkás embernek ismerték.

* Dögvész a csirkék közt.

Említettük, hogy *Sidloff* Salamon galiczai alkusz ezerszámra vásárolja össze Debreczenben az aprójószágot és Berlinbe szállítja. Hétfőn is mintegy 1200 darab csirkét akart *Sidloff* Salamon Berlinbe szállítani. A vagonban raktározott csirkék közt azonban dögvész ütött ki a nagy forróság miatt és rakásra hullottak. Miután a vagon napokig állt künn az állomáson, *Sidloff* a csirkék etetésének ügye alatt többször kijárt. Tényleg etette is a csirkéket, de cselekedett mást is. Vasárnap ugyanis észrevették a vasuti alkalmazottak, hogy a csirkék rakásra döglének, a dögöket pedig *Sidloff* ügyesen elrejti, eldugdossa a vagon zugaiba. Nyilván azt akarta ezzel elérni Galiczia ravasz fia, hogy a csirkeszállitmány a dögökkel keljen utra és így őt nem érheti kár, mert a szállítás közben elhullott apró jószágért nem felelős. Hétfőn hajnalban 4 órakor is kiment a ravasz férfi az állomásra és az éjjel elhullott csirkéket ismét eldugdosta a vagonban. A javában mesterkedett ravasz *Sidloff*, amikor a rendőrök tettenérték, azonnal átvizsgálták a vaggont a vasuti alkalmazottakkal és a kasok alatt és a vagon zugaiban ötszáznál több csirkét találtak eldugdosva. A ravasz *Sidloff* ellen a rendőrség az eljárást megindítja több rendbeli kihágásért és alkalmasint család büntetnének kísérletéért is.

Halálos ugrás. Kovács Gyula mezőgyáni lakos feleségével elment a gyulai vásárra lovakat venni. A vásár után, midőn hazafelé jöttek, közel a mezőgyáni határhoz a szekérbe fogott lovak megbokrosodtak. A szekér hátsó ülésén ülő Kovács Gyuláné, midőn a lovak elragadták a kocsit, annyira megijedt, hogy leugrott a szekérről, még pedig oly szerencsétlenül, hogy rögtön szörnyet halt. A lovakat az vadította meg, hogy egy, a szekéren ülő asszony gyorsan felnyitotta a napernyőjét. A halál oka koponyarepedés volt. A nagyvárad kir. ügyészség, melyet telefon útján értesítettek a végzetes szerencsétlenségről, szigorú vizsgálatot rendelt el az ügyben, kiderítendő, hogy kit terhel a szerencsétlenségért a felelőség.

x Olvasóink figyelmét felhívjuk **Guzmann Ferencz** hádogós-mester légszesz- és vízvezetékészre lapunk mai számában közölt híredre térsére.

x Csak monori kenyeret tessék kérni.

IRODALOM.

A Budapesti Ujságírók Egyesülete segélyalapja javára egy Almanachot ad ki, melyben 100 magyar író munkája fog megjelenni és 25 neves festőművész festményei, mint különálló műmellékletek lesznek a műben. Az Almanach igazán személt és lelket gyönyörködtető nagy albumalakú díszmű lesz. Ara 5 forint. — Megrendelések a Budapesti Ujságírók Egyesülete Almanachja kiadóhivatalához küldendők, Budapest, VII., Károly-körút 9. Muta-tól közöljük Lyka Károly fenti cikkét, melyet az Almanach számára írt.

MULATSAG.

Mulatság a Püspök-fürdőben. A Püspök-fürdőben tartózkodó nagyváradai fürdővendégek folyó hó 20-án, szerdán délután, tombolával egybekötött Nyári mulatságot rendeznek, melyre a nagyérdemű közönséget tisztelettel meghívja a rendezőség. A tiszta jóvedelem a létesítendő izr. leányárvaház javára fordítatik.

NYILTTÉR.

Uri női nyereg

megvételre, esetleg 2 hónapra használatra kerestetik.

Czim a kiadóhivatalban.

TAVIRATOK.

Megint meggyilkoltak egy orosz kormányzót.

Pétervár, július 18. (Az orosz távirati ügynökség jelentése.) Andrejevet a Jelizabetpol kormányzóság helyettes kormányzóját ma este 7 órakor Agyikentben (?) megölték.

Pétervár, július 18. Andrejev helyettes kormányzót hat lövés érte. Az első lövésre elbukott. A gyilkos azután vette menekülésre a dolgot, miközben újra megtöltötte pisztolyát. Andrejev az

utóbbi időben többször kapott névtelen fenyegető leveleket. Emiatt mindig egy szolga kísérte, ha távozott lakásáról; csak most ment ki először a szolga kísérete nélkül a sétátra. A gyilkos, aki valószínűleg örmény származású, eddig nem került kézre.

Pétervár, július 18. Az éjjel egy nagyon gyanus egyént tartóztattak le, akiben elfogottnak hiszik Andrejev gyilkosát.

Tűzvész.

Szatmár, július 18. (Saj. tud. táv.) Szatmár közelében a Csonkás pusztán 200 hold terület lángban áll.

A háboru.

Tiencsin, július 18. A japánoktól Mandzsourszág izgatására vonatkozólag készített tervezett kínai csapatoktól támogatott japán izgatást proviedál.

Orosz siker.

Budapest, július 18. (Saj. tud. táv.) Pétervárról jelentik, hogy Sámson tábornok egy japán hadosztályt előrenyomulásában sikeresen feltartóztatott. Japán részről 1800-an estek el.

Elfogott bárka.

Budapest, jul. 18. (Saját tud. táv.) A Reuter ügynökségnek táviratozzák, Tokióból, hogy egy japán torpedóromboló naszád elfogott egy kínai hajósbárkát, mely a postát akarta Csifuba szállítani Port-Arthurból. A hajót átkutatták, a postaszállítmányt elkobozták.

Visszavert támadás.

Budapest, jul. 18. (Saját tud. táv.) Kuroki jelentése szerint két orosz hadosztály a Matin szoros ellen támadást intézett, de visszaverettek. A veszteségeket még nem állapították meg.

Betiltott horvát gyűlés.

Eszék, július 18. Az ellenzék július 20-ára Valpóban tartandó népgyűlést jelentett be, a melyen a pénzügyi kiegyezést és a horvát vezényleti nyelvnék a közös hadseregbe való behozatalát illetőleg akartak tárgyalni, a helyi kerületi hatóság betiltotta a gyűlés megtartását.



REGÉNYCSARNOK.



A brixtoni rejtély.

— Bűnügyi regény. —

Írta: A. C. D. (Angolból.)

28

— A gyűrűért, Watson, a gyűrűért, ez csábította, kergette vissza! Ha nincs más mód arra, hogy megcsipjük, ez a gyűrű mindig alkalmas és biztos csali lesz rá, hogy horogra kerítsük. Meg fogom őt csipni, Watson; szádat teszek egy ellen, hogy megcsipem. S ezt mind önnek köszönhetem. Ha rá nem unszol, én bizony soha el nem megyek Brixtonba s akkor elvesztem a legszebb alkalmat, a legbonyolultabb bűnügyet, melylyel eddig találkoztam...

De most menjünk reggelizni, hogy el ne késsünk Neruda kisasszony hangversenyéről. Mondhatom, hogy igen nagy művésznő!

ahogy ő intonálja a »Lammermoori Lucia« nagy áriáját, ahhoz foghatót még sohasem hallottam, ... Trallala liralay ...

És Holmes, hátradőlve székében. gondtalanul trillázott, mialatt én az emberi szellem sokféleségéről tanakodtam.

V. FEJEZET.

A hirdetésünk látogatól hoz.

Ez a reggeli kirándulás nagyon megviselte az én gyöngye idegeimet, úgy hogy délután halálosan fáradt voltam. Alig vártam, hogy Holmes elmenjen a hangversenyre: rögtön lefeküdtem a dívánon és szundikálni akartam pár óráig, de nem bírtam elaludni.

Amit láttam és hallottam, úgy fölizgatott, hogy a szememet se bírtam lehunyni. S valahányszor mégis lehunytam, mindjárt ismét ott láttam a meggyilkolt alakját, amelynél szörnyűbbet, irtózatossabbat még lázas álmomban se tudtam volna képzelni. ... Annyira utálatos volt az a meggyilkolt ember, hogy szinte hálát éreztem a gyilkosa iránt, amiért a társadalmat megszabadította ettől a szörnyetegtől.

Mert az volt, szörnyeteg; — s ha képfaragó vagy festő a legundokabb bünt akarta volna megzemélyesíteni, nem találhatott volna rá jobb modellt, mint aminő ez az Enoch A. Dreber volt Clevelandből. ... Mindamellett éreztem, hogy a gyilkosságot nem lehet megtorlatlanul hagyni s hogy az utálatossága nem lehet mentség a törvény szemében.

Minél tovább gondolkodtam az esetről, annál különösebbnek tetszett Holmesnek az a föltevése, hogy az áldozatot méreggel ölték meg. Emlékeztem, hogy Holmes megszagolta a hulla ajkait s bizonyára fölfedezett rajtuk valamit, a miből a mérgezésre következtetett.

De, ha nem mérgezte meg mint halt volna meg mikor se fojtogatásnak, se vérnek se semmiféle más külső erőszaknak a jele nem látszott rajta? ... Viszont pedig, — kinek a vére volt az, mely anyai helyen s oly bőven bemocskolta a padlót?

A küzdelemnek semmi nyoma sem látszott a szobában s az áldozatnak nem volt semmiféle fegyvere sem, amelylyel megsebesítette volna ellenfelét...

Éreztem hogy ameddig ezeket a kérdéseket tisztán és megoldva nem látom, se én magam, se Holmes nem igen alhatunk nyugodtan. Igaz, hogy a Holmes határozott magatartásából s az eddig elmondott részletekből láttam, hogy neki már mevan a theóriája, melylyel az egész esetet megfejtheti, — de ez csak theória volt s mint egyszerű föltevést, nem fogadhatam el valósnak.

Késő este volt, mikor Holmes megjött, — oly késő, hogy min járt gyanítottam, hogy a hangverseny után még egyébütt is járt. Az ebéd már az asztalon volt, mikor végre Holmes is megjött.

— Mondhatom, hogy nagyszerű volt! — kezdte, mihelyt az asztalhoz ült. — Emlékszik-e, mit mond Darwin a zenéről? ... Azt mondja, hogy a zene és ének már előbb megvolt az emberek közt, mint a beszéd, — s talán ez az oka annak, hogy a zene annyira hat ránk. Bizonytalan emlékek alszanak lelkünk mélyén, azokból a ködös századokból, amikor az emberiség még a csecsemő-korát élte.

— Ez nagyon is merész és tágkörü gondolat, — feleltem.

— Aki a Természetet akarja magyarázni, vagy megérteni, annak nem is szabad gyávanak lenni, vagy igen szűk fogalmi körbe zárkózni, — folytatta Holmes. — De mi baja van önnek? ... Egészen kikelt a színéből! Ugy látszik, ez a brixtoni rejtély megzavarta? ...

(Polyt. köv.)

Határidők.

Budapest, jul. 18.

Buzaáprilisra	—	—	—	—	—	7.88
Buza október	—	—	—	—	—	7.86
Tengeri	—	—	—	—	—	6.26
Rozs okt.	—	—	—	—	—	8.6
Zab ápr.	—	—	—	—	—	5.90
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	—	11.900

Értéktőzsde.

Budapest, júl. 18.	
Osztrák hitel	685,50
Magyar hitel	749,50
Allinvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzálog	585,25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok.
budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. júl. 18-én

Magyar aranyjárdék	118,50
Magyar koronajárdék	97,15

Magyar vasuti kölcsön aranyban 4%	89
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	98
Italmérségi jog megváltási kötvény	98,50
Horváth szlavon földtehermentesítési kötvényt	1,07
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	4,62
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	98,75
Osztrák járadék papirban	99,75
Osztrák járadék papirban	118,50
Osztrák járadék aranyban	99
Osztrák korona járadék	1,52
Osztrák államsorsjegyek	16,15
Osztrák magyarban részvény	769,50

Magyar hitelbankrészvény	640,50
Osztrák hitelintézet részvény	639,50
Párisi vista	19,01
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117,80
Németbirodalmi márka	289,45
Londoni vista	95,52
20 márkás arany	28,44

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

Napernyők és butorszővetek tisztíttatnak

Kézfűk és nyakkendők tisztíttatnak

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy évek óta fennálló **vegyészeti ruhatisztító intézetemet** jelenleg a **Teleky-utca 418/26. sz. alatt** vezetem.

Gőzgépekkel berendezett tisztító intézetemben minden e szakmába vágó munka saját felügyeletem alatt tisztítódik, mivel főtörékvésem, hogy a közönség megelégedését és pártfogását minden tekintetben kiérdemeljem.

Tisztítok: mindennemű férfi és női felsőruhát, akár milyen díszes toilleket **jótállás mellett a legrövidebb idő alatt a legjutányosabb árban.**

Selyemruhák, cretonok, zephirek és batistok minden színben tisztítás után mint csaknem újjak kerülnek ki műhelyemből.

Egy öltöny vasalás 1 korona.

A közönség pártfogását kéri teljes tisztelettel:
817 **STEINER M.,**
vegyi ruha-tisztító,
Nagy-Teleky-utca 418/26.

Gazdasági cikkek u. m:

új zsákok és vízhatlan ponyvák
kölcsönre és eladásra, 786

kenderkötelek, mely cikkek saját gyáramban a legjobb minőségű anyagból készítettnek, s bármely nagy mennyiségű rendelés is pár óra alatt készíthető, továbbá **gazdasági gépszirok,** olajok, kenőcsök, gépszijak ár tekintetében a legolcsóbban szerezhetők be

Helfy József Biharvármegye legrégebbi zsák- és ponyvakölcsönző-intézetében — Nagyvárad, Zöldfa-utca.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA
Nagyvárad, Apáczka-utca 3. szám

<p>Művek folyóiratok, hírlapok, vevonalatok, gazdasági nyomtatványok, egyházi, községi és egyéb hivatalos nyomtatványok, körlevelek, levélborítékok.</p>	<p>Elvállal és készít: izléses kivitelben mindennemű nyomdai munkákat jutányos árak mellett. Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.</p>	<p>Levélfek, számlák, falragaszok, bál meghívók, tánczrendek, étlapok, naptárak, palaczkfeliratok, névjegyek, gyászlapok stb. a nyomdai szakba vágó nyomtatványok készítése.</p>
---	---	---

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

